

A közvetlen demokrácia, az igazságos gazdasági alapelvek és a pénzügyi elit szerepének újra értelmezése

Szilvási Tibor¹

Bevezetés

Az emberiség történetét végig kíséri a gazdasági javakhoz való hozzáférés egyenlőtlensége. A 21. század globális rendszerében ez a kérdés élesebben vetődik fel, mint valaha: néhány tucat pénzügyi elitcsalád – például a Rothschild- és a Rockefeller-dinasztiák – dominálják a világgazdaságot. Ez az esszé olyan gazdaságfilozófiai világvázlatot kíván bemutatni, amelyben a decentralizált, etikus és ökológiai alapú gazdasági működés biztosítja a méltányosságot, majd ezt követően reálisan értékeli ennek korlátait. A cél egy olyan világmodell felvázolása, ahol senki nem emelkedhet a többség fölé, pusztán vagyona révén.

I. Közvetlen demokrácia és gazdasági részvétel

Az igazságos gazdasági rendszer nemcsak az anyagi javak elosztását érinti, hanem a hatalomgyakorlás módját is. Egy ideális világvázlat nem lehet teljes anélkül, hogy ne építene be demokratikus részvételi mechanizmusokat a gazdasági döntéshozatalba. A közvetlen demokrácia eszméje – amelyben az állampolgárok nemcsak képviselőkön keresztül, hanem közvetlen szavazással is formálhatják a gazdasági és politikai folyamatokat – hatékony eszköze lehet annak, hogy megfékezzük a globális pénzügyi elit befolyását.

A közvetlen demokrácia gazdasági vetületei már jelen vannak bizonyos kezdeményezésekben, például részvételi költségvetésekben vagy közösségi tulajdonú energiarendszerekben. Ezek arra ösztönzik a helyi közösségeket, hogy ne passzív fogyasztók, hanem aktív gazdasági szereplők legyenek. Jean-Jacques Rousseau gondolatmenete ide illeszthető, miszerint az általános akarat mindig helyes, de a döntéshez vezető vélemények gyakran nem azok (Rousseau, 1762/1997). Ezért kulcsfontosságú, hogy a gazdasági véleményformálás nyilvános és átlátható legyen. Hannah Arendt egyik gondolata is az, hogy hatalom ott van, ahol az emberek együtt cselekednek, ha azonban elszigetelődnek egymástól, a hatalom eltűnik.

II. Az igazságos gazdaság alapelvei

Az ideális gazdaság alapja a méltányosság, a kollektív jólét és a természeti erőforrások fenntartható használata. A közgazdasági gondolkodás egyik első tudományos rendszerezője Adam Smith is érzékelte a gazdasági kapcsolatok mögött húzódó erkölcsi dimenziókat, jóllehet a „láthatatlan kéz” fogalma mögött inkább spontaneitás és önérdek állt. Smith szerint „nem emberiségünkhöz, hanem önszeretetünkhöz fordulunk” (Smith, 1776/1959 64. old.). Ez a rendszer azonban megengedi, hogy a vagyoni fölény érdemtelen előnyöket biztosítson egyeseknek. Marx megfogalmazása is ide

¹ Neumann János Egyetem, Gazdaságtudományi Kar hallgatója (2025)

illeszthető: „A tőke halott munka, amely csak úgy élhet, ha elszívja az élő munkát, s minél többet szív el, annál jobban él.” (Marx, A tőke, I. kötet, 1867, 473. old.)

Ezzel szemben Jean-Jacques Rousseau az egyenlőtlenségek eredetét nem természetes, hanem társadalmi folyamatként látta: „Az első ember, aki bekerített egy földdarabot és azt találta mondani: *ez az enyém* – s oly együgyű emberekre akadt, akik ezt el is hitték neki, ez az ember teremtette meg a polgári társadalmat.” (Rousseau 1754/1978, 122. old.)

A valóban igazságos gazdaság elveti a termelőeszközök koncentrált tulajdonlását. Müller Andor tanulmányaiban (2024) hangsúlyozza, hogy az élelmiszerláncokat és a gazdasági hálózatokat a globalista pénzügyi elit manipulálja. Ennek ellenhatásaként javasolja a nemzeti tulajdonban álló feldolgozóipar és termelői struktúrák megerősítését.

E világvázlat tehát a következő alapelvekre épül:

- A vagyon maximális koncentrációjának felső korlátozása (pl. progresszív örökösödési plafon)
- A pénzügyi elit befolyásának demokratikus eszközökkel való visszaszorítása (pl. vagyonadó, vagyon-átláthatósági auditok)
- Decentralizált, lokális élelmiszer- és energiatermelés támogatása
- A technológia és digitalizáció szolgálatába állítása a társadalmi egyenlőség növeléséért

III. Az univerzális alapjövedelem, mint eszköz

A másik kulcselem az alapjövedelem: egy olyan rendszer, amely feltétel nélkül biztosít minden állampolgárnak egy alapösszeget a méltó élethez. Ez az intézmény nemcsak a szegénységet szorítaná vissza, hanem csökkentené az emberek gazdasági kiszolgáltatottságát a tőkekoncentrációval szemben. Adam Smith munkásságában is felfedezhető az az elv, hogy az embernek jogában áll részesülni a társadalmi munkamegosztás hasznaiból. Bár Smith nem fogalmazott meg alapjövedelmet, de az az elképzelés, hogy az államnak be kell avatkoznia, ha a piac nem elég hatékony vagy igazságos, összhangban áll ezzel a gondolattal. John Rawls elmélete szerint az igazságosság elve olyan társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek megengedettek csak, amelyek mindenki – és különösen a legkedvezőtlenebb helyzetűek – javát szolgálják (Rawls, 1971/1997).

Az alapjövedelem lehetőséget adna arra is, hogy a globális pénzügyi elitet – például a Rothschild- vagy Rockefeller-dinasztiát – kötelezzék egy szolidaritási hozzájárulás megfizetésére. Ezt egyfajta „erőforrás-visszatérítésként” is értelmezhetjük: azok, akik évszázadokon át hasznot húztak a közös erőforrások kizsákmányolásából, járuljanak hozzá az egyenlőség új korszakához.

Ezeket a rendszereket egy nemzetközi szintű jogi szabályozás is megerősíthetné, például egy ENSZ égisze alatt működő „Globális Gazdasági Etikai Tanács” létrehozásával, amely szankcionálhatja a pénzügyi visszaéléseket és előírhatja a vagyoni befolyás korlátozását.

IV. Önkritika: miért nehéz mindezt megvalósítani?

Az ideális elvek ellenére a rendszer implementálása számos akadályba ütközik. Először is: a globális pénzügyi elit, például a Rothschild és Rockefeller családok, olyan vagyon- és hatalmi hálózatot építettek ki, amely túlmutat az állami szabályozás lehetőségein. Ezeket a struktúrákat szankcionálni kellene – például egy nemzetközi pénzügyi bíróság létrehozásával, amely kiszabhatná a „vagyonalapú dominancia” büntetését, és kötelezhetné az ilyen családokat az emberiség közös érdekeit szolgáló befektetésekre. Friedrich Hayek figyelmeztetett, hogy az emberi szabadságok legnagyobb veszélye az, ha a gazdaság fölött totális politikai ellenőrzés alakul ki (Hayek, 1944/1991). Ma azonban a politikusok nagy részére – sajnos –, mint az eddig a globalista pénzügyi elitet kiszolgáló lobbistákra kell gondolnunk.

Másodszor: a társadalmi beidegződések mélyen individualisták. Az önérdek motivációja – ahogy Smith is hangsúlyozta – mély emberi hajlam. Nehéz lenne egyik napról a másikra kollektív értékekre épülő rendszert bevezetni, főként akkor, amikor a jelenlegi rendszer a legfelsőbb vagyoni rétegnek kedvez.

Harmadszor: a gazdasági és politikai hatalom összeolvadása (pl. lobbitevékenység, média befolyás) aláássa a reformok demokratikus bevezetését.

V. A pénzügyi elit szerepének újra értelmezése

A Rothschild- és Rockefeller-típusú dinasztiák befolyása nem csupán történeti adottság, hanem rendszerszintű működésmód. Ezek a családok nemcsak vagyonuk, hanem tulajdonosi hálózataik révén irányítanak iparágakat, pénzügyi intézményeket és politikai döntéseket. Ez a fajta hatalomkoncentráció ellentmond a demokratikus és igazságos világrend elvének.

A megfelelő válasz nem feltétlenül a vagyonuk elkobzása, hanem egy olyan adórendszer és transzparencia-szabályozás, amely korlátozza az ilyen szintű befolyást. A társadalom jogosult lehet arra, hogy visszakövetelje mindazt, amit generációkon át kihasznált erőforrások, háborúk, vagy spekuláció révén koncentráltak ezek a csoportok.

Összességében a világvázlat bővítése arra mutat rá, hogy az igazságosság nemcsak a javak elosztásában, hanem a hatalomgyakorlás struktúráiban is meg kell, hogy jelenjen. Az alapjövedelem és a közvetlen demokrácia egyszerre enyhítheti a pénzügyi függőséget és erősítheti az állampolgári autonómiát. Ez a kettős stratégia segíthet megtörni azt a globális hierarchiát, ahol „pár tucat család” áll a több milliárd ember felett.

Összegzés

Az itt bemutatott világvázlat tehát egy alternatívát kínál a jelenlegi globalista tőkekoncentrációval szemben. Esméje, hogy senki ne irányíthassa bolygónkat kizárólag a vagyonából fakadó befolyása révén, vonzó és morálisan is megalapozott. Ugyanakkor a megvalósításához társadalmi, kulturális és politikai áttörés szükséges. Az eszményt követni érdemes, de el kell ismerni, hogy a “mindennapi életben” nagyon komplikált lenne ennek a típusú rendszernek a bevezetése. Ehhez nemcsak

strukturális, hanem mentális forradalomra is szükség volna. Amartya Sen megállapítása szerint a szegénység nemcsak anyagi hiány, hanem a képességek és lehetőségek hiánya is. (Sen, 1999/2003).

Források

- Smith, Adam (1776/1959): *A nemzetek gazdagsága*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Rousseau, Jean-Jacques (1754/1978): *Értekezés az emberek közti egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól*. In: *Értekezések és filozófiai levelek*; vál., utószó, jegyz. Ludassy Mária, ford. Kis János; Magyar Helikon, Budapest, 1978. 59-157.o.
- Rousseau, Jean-Jacques (1762/1997): *A társadalmi szerződésről, avagy A politikai jog elvei*. ford. Kis János, szerk., sajtó alá rend., jegyz. Ludassy Mária; PannonKlett, Budapest, (Matú-ra bölcselet)
- Müller Andor (2024): *A mezőgazdaság, a feldolgozóipar és az értékesítési lánc hazai kiépítésének sorsdöntő stratégiája – avagy – megoldás a nyugati pénzügyi elit EU-n keresztüli nyomásgyakorlására a magyar élelmiszer-ellátás biztonságának jegyében*. Letöltés: https://start.uni-neumann.hu/telemarket/kiadvanyok/2024-5/08_Muller.pdf SSN 2939-516X In: Müller Andor (2024): *Identitásmenedzsment III. avagy A globalista pénzügyi elit által diktált geopolitikai érdekérvényesítés hatalomtechnikai játszmái 2024-ben, és Magyarország helyzete, lehetőségei*. (GAZDASÁGFÖLDRAJZI ÉS TELEPÜLÉSMARKETING KÖZPONT), Neumann János Egyetem, Kecskemét. Letöltés: <https://start.uni-neumann.hu/telemarket/kiadvanyok/2024-5/> ISBN: 978-615-6435-92-7
- Marx, Karl (1867/1972): *A tőke, I. kötet*. Budapest: Kossuth Kiadó.
- Rawls, John (1971/1997): *Az igazságosság elmélete*. Budapest, Osiris.
- Hayek, Friedrich August von (1944/1991): *Út a szolgáshoz*. (ford. Mezei György Iván), Közgazdasági és Jogi Egyetem, Budapest., ISBN 9632223756
- Sen, Amartya (1999/2003): *A fejlődés, mint szabadság*. Budapest, Európa.